

Motion till riksdagen 2008/09:So338

av **Gunvor G Ericson m.fl. (mp)**

Planera för mer fysisk aktivitet och mindre bilåkande

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hälso- och klimatfrågor måste få större betydelse i samhällsplaneringen.

Folkhälsa och klimat

Våren 2003 antog riksdagen ett övergripande nationellt mål för folkhälsoarbetet, att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Regeringens nya folkhälsopolitik som antogs av riksdagen våren 2008, har kvar detta mål. För att nå detta övergripande mål för folkhälsoarbetet krävs ett långsiktigt och ”sektorsövergripande arbete inom samtliga sektorer som påverkar folkhälsans utveckling”.

Fysisk aktivitet är central för människors hälsa. Det är väl belagt att fysisk aktivitet kan förebygga ohälsa och behandla en rad sjukdomar som hjärtsjukdom, typ 2-diabetes, stroke, högt blodtryck, metabolt syndrom, tjocktarmscancer, bröstcancer, depression och olika smärttillstånd. Dessa och andra livsstilsrelaterade sjukdomar kostar samhället stora summor i form av bl.a. sjukskrivningar, sjukvård, läkemedelsbiverkningar och produktionsbortfall.

Ett perspektiv som alltför ofta glöms bort är hur samhällsplanering och infrastruktuursatsningar kan påverka förutsättningarna att vara fysiskt aktiv. Hållbar livsmiljö innebär att man planerar för kollektivtrafik för att minska på utsläppen men också att planeringen skapar gynnsammare förutsättningar för individen att göra andra, hälsofrämjande, val. Att underlätta för individen att vara fysiskt aktiv innebär samtidigt möjligheter att minska den klimatpåverkan bilåkandet står för. Hälsa främjas genom en god planering med fokus på ökad fysisk aktivitet bland invånarna.

Fel! Okänt namn på

Vi blir alltmer stillasittande, samtidigt som klimatförändringarna accelererar. Vi kan säga att vi har två hot att hantera – ett mot folkhälsan och ett mot vår miljö. Hittills har de båda frågorna behandlats var för sig men genom att stimulera till ökad fysisk aktivitet kan vi påverka växthuseffekten samtidigt som det gagnar folkhälsan. En ökad andel resenärer med buss, spårvagn och tåg är bra för både hälsa och klimat. Det är hälsosammare med kollektivtrafik, den som åker kollektivt går och cyklar i snitt mer än den som hämtar bilen i garaget. Kollektivtrafikresenären rör sig i genomsnitt fyra gånger längre sträcka per dag än den som åker bil (källa SLTF, ”Nio argument för kollektivtrafikens samhällsnytta”).

Grön samhällsplanering

Vi har redan idag verkningar av den ”växthuseffekt”, som klimatförändringarna ger. Dessa kommer att växa med tiden och måste påverka all samhällsplanering, inte minst den som gäller hur vi planerar våra städer.

Ett led i att göra samhället mer hållbart och hälsofrämjande är att bevara och utveckla grönområden så att barnvänliga gång- och cykelvägar integreras i miljön nära bostäder och affärscentra. Dagliga promenader eller cykelturer är bra för både människa och miljö! Med bra gångvägar kan ”vandrande skolbussar” skapas istället för att barnen körs till skolan med bil. Arbetsgivare som vill stimulera sina anställda att cykla genom att erbjuda fri cykel ska inte behöva betala förmånsskatt, något som Miljöpartiet i sitt budgetalternativ för 2009 avsatt pengar till. Grönområden, sporthallar och utomhusanläggningar lämpliga för olika fysiska aktiviteter ska finnas tillgängliga utan att det förutsätter biltransport.

80 procent av befolkningen över 30 år är otillräckligt fysiskt aktiva, varav 15–30 procent är helt fysiskt inaktiva. Att få befolkningen mer fysiskt aktiv borde vara en prioriterad fråga i samhällsplaneringen, särskilt som det samtidigt kan bidra till en minskad klimatpåverkan från bilåkande. Folkhälsan kan främjas och klimatpåverkan mildras genom en bättre planering av vårt boende, våra skolor och våra arbetsplatser.

Den som är fysiskt aktiv minst en halvtimme om dagen mår bättre. Fysiskt aktiva lever i snitt sex till nio år längre än fysiskt inaktiva och har en halverad risk för diabetes, hjärtinfarkt och stroke samt en minskad risk för många former av cancer. Självklart är också andelen överviktiga lägre. Dessutom minskar risken för depression väsentligt och känslan av livskvalitet och välbefinnande ökar. Fysisk aktivitet är ett alternativ eller komplement till traditionella läkemedel, och med fler fysiskt aktiva kan läkemedelsförskrivningen minska. Kostnaderna minskar men även de risker för miljön som läkemedelsrester utgör.

Klimatsmart är bra för människor

Ett klimatsmart samhälle är också mänskligt. Där får människor företräde framför bilar. Det som behövs i det vardagliga livet finns i närområdet och gör att det går att cykla och gå dit. Det skapar också sociala mötesplatser. Detta i kombination med en bekväm och snabb kollektivtrafik gör att bilen bara används när den verkligen behövs. Därmed ökar både trafiksäkerheten och barns rörelsefrihet, vilket ger bättre förutsättningar för fysisk aktivitet.

Idag består 10–20 procent av ytan i en genomsnittlig svensk stad av infrastruktur för person- och godstransporter, och vägarna står för den allra största delen¹. Att använda en större del av denna yta till kollektivtrafik är inte bara klimatsmart. Mark kan också frigöras för exempelvis bostäder och parker.

Individen, arbetsgivaren, staten, landstingen och kommunerna är alla vinnare när folkhälsan förbättras!

Rätt utformad innebär ökad fysisk aktivitet att de klimat-, miljö-, buller- och trängselproblem som bilen ger upphov till minskar. Hälften av alla bilresor är kortare än fem kilometer och en stor del av dem är onödiga – man skulle komma fram snabbare med cykel, kollektivtrafik eller gång och samtidigt öka sitt fysiska och psykiska välbefinnande. Helt enkelt inte bilen under milen.

Stockholm den 2 oktober 2008

Gunvor G Ericson (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Peter Rådberg (mp)

Lage Rahm (mp)

¹ ”Handbok i bilsnål samhällsplanering”, Lunds kommun, december 2005, s 21.